

Een nieuwe geschiedenis van de Vikingen

Het gangbare beeld van de Vikingen, woeste wildemannen die al rovend en plunderend twee eeuwen lang Europa deden huiveren, stond al langer ter discussie. Dit wankelende beeld van woest uitgeruste krijgers met helmen met hoorns die tussen 750 en ongeveer het jaar 1000 niets anders deden dan in heel Europa dood en verderf brengen kan nu, na de verschijning van het boek *'De Vikingen. Een nieuwe geschiedenis'*, echt definitief de prullenmand in. Letterlijk, want niet alleen hadden de Vikingen helmen geen hoorns, ook hun bijdrage aan de (wereld)geschiedenis omvatte veel meer dan enkel en alleen hun gruweldaden. De auteur, Neil Price, hoogleraar archeologie aan de universiteit van Upsala, toont ons namelijk een wereld die veel complexer is dan het stereotypische, sjabloonachtige model dat tot nog toe in de literatuur werd gehanteerd. Een voorbeeld: de 'grote' Vikingraids worden veelal omschreven als spontane en anarchistische ondernemingen. Dat blijken ze, zo leert Price ons, echter geenszins te zijn. Het waren geplande, strak georganiseerde raids, waaraan soms jaren van voorbereiding aan vooraf gingen. Zo waren bij de grote aanval op Parijs (885-886) vele honderden schepen en duizenden manschappen betrokken. Price rekent voor dat voor de bouw van één zo'n Vikingschip ongeveer 2650 werkdagen nodig waren. En daar kwamen nog eens 1300 manuren bij om het schip uit te rusten. Der-tig man waren dus een heel jaar bezig voordat ze aan hun rooftocht konden beginnen. 'Het zal duidelijk zijn,' aldus

Price 'dat de meeste Vikingraids dus absoluut geen spontane acties waren.' Dat Vikingen zich niet beperkten tot rooftochten, maar dat zij ook handeldreven en zich daarbij niet beperkten tot de landen rond de Noordzee maar dat zij op hun reizen Noord-Afrika aandeden, Anatolië bereikten en doordrongen tot ver in de steppe van Azië, was al wel langer bekend. En dat zij op hun reizen in westelijke richting IJsland, Groenland en zelfs (zij het tijdelijk) delen van Amerika bereikten en daar handelsposten stichtten, wisten we ook al langer. Price doet daar echter nog een schepje bovenop. Die handelscontacten zorgden voor een cultuur, met het daarbij behorende wereldbeeld, die vele malen multi-etnischer en multi-cultureler was dan je zou vermoeden. Wat Price echter vooral duidelijk maakt is dat het wereldbeeld van de Vikingen sterk afweek van dat wat in de rest van Europa gangbaar was. Met hun vele vaak gewelddadige goden, hun gevoel van lotsbestemming – met daarbij de gedachte dat het noodlot onontkoombaar was - en hun tomeloze, vaak gewelddadige expansiedrift, vormden zij een voor de rest van Europa (en nog ver daar buiten) ongrijpbare factor. Ongrijpbaar, en tot op zekere hoogte ook onbegrijpelijk, was voor de meeste Europeanen ook de manier waarop in de Vikingcultuur handel en rooftochten hand in hand gingen. Die verwarrende combinatie wordt door Price geïllustreerd aan de hand van de overval op het klooster van Lyndesfarne in het noorden van Engeland. Na nauwkeurige lezing van de verslagen van deze overval constateert hij namelijk dat de monniken van Lyndesfarne in de jaren voorafgaand aan de aanval op hun klooster (in 793) regelmatig contact hadden met handelaren die afkomstig waren uit dezelfde omgeving als waar hun latere kwelgeesten vandaan kwamen. De titel van Price zijn boek: 'een nieuwe geschiedenis' kon niet beter gekozen zijn. Want hij herschrijft inderdaad de geschiedenis van de

Vikingen. En hij doet dat op zeer gedegen manier. Hij schetst namelijk het leven van de Vikingen tot in detail; hun religie, hun erodes, de sociale cohesie, hun architectuur en nog veel meer. Terecht besteed hij daarbij ook veel aandacht aan de geletterdheid van de Vikingen. Hun inscripties en hun talloze sages en legendes. Waar Price wel voor waarschuwt is dat de verbeterde kennis en bredere waardering voor de intellectuele, artistieke en economische prestaties van de Vikingen niet van de weeromstuit moeten leiden tot blinde bewondering. Want de Vikingen waren, het valt niet te ontkennen, extreem gewelddadig, vrouwonvriendelijk, en zo laat Price zien, ook homofoob. Hun gewelddadige karakter en hun houding ten opzichte van vrouwen wordt nog het best geïllustreerd aan de hand van hun begrafenisrituelen. Mensenoffers, verkrachtingen en bloedige, zeer wrede dieroffers waren daarbij namelijk zeer gebruikelijk. Van één zo'n begrafenis bezitten we een contemporaine beschrijving. Dit verslag van de uitvaart van een Vikingleider, die ergens diep in Rusland stierf, is opgetekend door een Arabische diplomaat Ibn Falda. Zijn verslag leest als een gruwelverhaal. (Joost Vermeulen) ◀

Auteur: Neil Price

Titel: De Vikingen. Een nieuwe geschiedenis

Uitgeverij: Uitgeverij Nieuw Amsterdam, Amsterdam 2020

ISBN: 9789046827116

Prijs: € 39,99.